

QISHLOQ VA SHAHAR BOLALARI O`RTASIDA XISSIY INTELEKTNING TAFOVUTLARI

Sanayev Alisher

O`Qituvchisi O`zbekiston Respublikasi Oriental Universiteti

Uzluksiz Ta`lim Pedagogikasi Kafedrası

E-Mail: Alisher.Sanayev@Inbox.Ru

Fayzullayeva Iroda,

Ismoilova Dilinur

Komilova Omina

O`zbekiston Respublikasi Oriental Universiteti

Uzluksiz Ta`lim Pedagogikasi Kafedrası

3-Bosqich Talabalari

Annatatsiya

Xissiy intellekt (EI) insonning o`z his-tuygularini anglash, boshqarish va boshqalarning his-tuygularini tushunish va ularga mos ravishda javob qaytarish qobiliyatidir. Bu maqolada qishloq va shahar bolalari ortasida xissiy intellektning qanday farqlanishi mumkinligi haqida ilmiy tahlil olib boramiz.

Xissiy intellekt hayotimizning barcha sohalarida, jumladan oqish, ish va ijtimoiy munosabatlarda katta rol o`ynaydi. Qishloq va shahar bolalari turli muhitda osib ulgayishlari sababli, ularning xissiy intellekt darajalarida farqlar bo`lishi mumkin.

Asosiy qism:

Muhit va tarbiya

Qishloq bolalari kopincha kichik jamoalarda o`sadilar, bu esa ularning ijtimoiy ko`nikmalarini va bir-biriga nisbatan bo`lgan his-tuygularini yaxshiroq anglashga yordam beradi. Ular ko`proq tabiiy resurslarga bog`liq yashashlari mumkin, bu esa ularning stressni boshqarish qobiliyatini rivojlantiradi.

Shahar bolalari esa kopincha turli millat, madaniyat va ijtimoiy qatlamlarga mansub insonlar bilan o`qiydilar va ishlaydilar. Bu ularning ijtimoiy ko`nikmalarini va turli xil odamlar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini oshirishi mumkin. Ammo, shahar hayoti stress darajasini oshirishi va bu EI ga salbiy ta'sir ko`rsatishi mumkin.

Ta`lim

Qishloq joylarda ta'lim resurslari cheklangan bo`lishi mumkin, bu esa bolalarning EI rivojlanishiga salbiy ta'sir korsatishi mumkin. Ammo, kichik sinf hajmlari va yaqin o`qituvchi-ota-ona munosabatlari bolalarning EI ni rivojlantirishga yordam berishi mumkin.

Shaharlarda esa ta'lim resurslari ko'proq va zamonaviy bo'lishi mumkin, ammo katta sinf hajmlari va individual yondashuvning yetishmasligi EI rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Qishloq va shahar bolalari o'rtasida xissiy intellektning tafovutlari bir qator omillarga bogliq, jumladan muhit, tarbiya va ta'lim. Har bir muhitning oziga xos afzalliklari va kamchiliklari mavjud, va bu EI rivojlanishiga turli xil ta'sir korsatishi mumkin.

To'g'ri! Qishloq va shahar bolalari ortasida xissiy intellektning rivojlanishi turli omillarga bog'liq. Har bir muhit oziga xos afzalliklar va kamchiliklarga ega bo'lib, bu bolalarning xissiy intellektiga turlicha ta'sir ko'rsatadi.

Shu bilan birga, muhit va tarbiya bilan bog'liq farqlar bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini, stressni boshqarish qobiliyatlarini va boshqalarga nisbatan his-tuyg'ularini tushunish qobiliyatlarini shakllantiradi. Ta'lim sifati va uslubi ham xissiy intellektni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Qishloq bolalarining ijtimoiy va stress boshqarish ko'nikmalari

Qishloq bolalari ko'pincha tabiiy va ekologik muhitda o'sadilar, bu esa ularning hayotiy tajribalariga ta'sir qiladi. Kichik jamoalarda o'sish quyidagi jihatlarga olib keladi:

Ijtimoiy ko'nikmalar

Yaqin aloqalar: Qishloq joylarda bolalar ko'pincha bir-birlarini yaqindan tanishadi, bu esa ularning yaqin munosabatlar o'rnatish qobiliyatini oshiradi. Ular tez-tez oilaviy yoki jamoaviy tadbirlarda ishtirok etadilar, bu esa ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Bir-biriga yordam berish: Kichik jamoalarda o'zaro yordam va qo'llab-quvvatlash keng tarqalgan. Bu bolalarga hamdardlik va boshqalar bilan hamkorlik qilish ko'nikmalarini o'rgatadi.

Resurslarni baham ko'rish: Qishloq bolalari ko'pincha cheklangan resurslarni baham ko'rishga majbur bo'ladilar, bu esa ularni iqtisodiy jihatdan ongliroq qiladi va bir-birlariga yordam berishga rag'batlantiradi.

Stressni boshqarish

Tabiiy muhit: Tabiatda ko'proq vaqt o'tkazish qobiliyati stressni kamaytirishga yordam beradi. Tabiiy manzaralar va toza havo bolalarga tinchlik va huzur baxsh etadi.

Kamroq shovqin: Qishloq joylarda shovqin darajasi past bo'lganligi sababli, bolalar kamroq tashvish va stress his qiladilar. Bu ularning diqqat va konsentratsiya qobiliyatlarini oshiradi.

Jismoniy faoliyat: Qishloq bolalari ko'proq jismoniy faoliyat bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega, masalan, yugurish, o'yinlar o'ynash va bog'dorchilik. Bu ularning salomatligini mustahkamlashga va stressni kamaytirishga yordam beradi.

Shahar bolalarining ijtimoiy ko'nikmalari va stress boshqarish

Shahar bolalari ko'pincha ko'p millatli va madaniy muhitda o'sib ulg'ayadilar. Bu ularning ijtimoiy ko'nikmalari va xissiy intellekt (EI) rivojlanishiga turlicha ta'sir qiladi.

Ijtimoiy ko'nikmalar:

Turli madaniyatlar bilan tanishish: Shahar bolalari turli millat, madaniyat va ijtimoiy qatlamlarga mansub insonlar bilan muloqot qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu ularning turli xil odamlar bilan samarali muloqot qilish qobiliyatini oshiradi va boshqa madaniyatlarni hurmat qilishga o'rgatadi.

Tolerantlik va bag'rikenglik: Shahar bolalari ko'pincha ko'plab madaniy va etnik guruhlarining vakillari bilan birga o'qiydilar va ishlaydilar. Bu ularni tolerant va bag'rikeng bo'lishga o'rgatadi.

Ko'p jihatli o'zaro munosabatlar: Shahar muhitida bolalar ko'pincha turli xil ijtimoiy guruhlar bilan aloqa o'rnatadilar, bu esa ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Stress boshqarish

Shahar hayoti stressi: Shahar muhitida yashash ko'pincha yuqori stress darajasiga olib kelishi mumkin. Shovqin, tirbandlik, ifloslanish va turli xil talablar bolalarda stressni oshirishi mumkin.

Akademik va ijtimoiy bosim: Shahar bolalari ko'pincha yuqori akademik va ijtimoiy talablar ostida bo'ladilar. Bu bosim ularning EI rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Stressni kamaytirish usullari: Shahar bolalari stressni kamaytirish uchun turli xil usullarga ega bo'lishlari mumkin, masalan, sport zallari, san'at studiyalari va boshqa ijtimoiy faoliyatlar.

Salbiy ta'sirlar

Stressning EI ga ta'siri: Yuqori darajadagi stress xissiy intellektning rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Stress boshqarish qobiliyatlari rivojlanmagan bolalar EI darajasida kamchiliklarga duch kelishlari mumkin.

Ijtimoiy izolyatsiya: Shahar muhitida ba'zi bolalar ijtimoiy izolyatsiyaga duch kelishlari mumkin, bu esa ularning EI rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Xulosa

Umuman olganda, qishloq va shahar bolalari ortasida xissiy intellektning rivojlanishi turlicha bolishi mumkin, va bu farqlar har bir muhitning o'ziga xos sharoitlari bilan bogliq. Qishloq bolalarining tabiiy muhit va yaqin jamoalarda osishi ularning ijtimoiy va stress boshqarish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shahar bolalari esa turli madaniy va ijtimoiy qatlamlarga mansub odamlar bilan aloqa qilish orqali ijtimoiy adaptatsiyani rivojlantiradilar, ammo yuqori stress darajasi ularning EI rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Har bir muhitning afzalliklari va kamchiliklarini hisobga olib, bolalarning xissiy intellektini rivojlantirishda balansni topish muhimdir. Bu esa bolalarning sog'lom va barkamol shaxslar bo'lib o'sishiga yordam beradi.

Adabiyotlar ro'yxati.

- 1 Goleman, D. (1995). Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. Bantam Books.
- 2 Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), Emotional development and emotional intelligence: Educational implications (pp. 3-31). Basic Books.
- 3 Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000). On the dimensional structure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 29(2), 313-320.
- 4 Saklofske, D. H., Austin, E. J., & Minski, P. S. (2003). Factor structure and validity of a trait emotional intelligence measure. *Personality and Individual Differences*, 34(4), 707-721.
- 5 Schutte, N. S., Malouff, J. M., Hall, L. E., Haggerty, D. J., Cooper, J. T., Golden, C. J., & Dornheim, L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 25(2), 167-177.